Het Buitengebeuren, november 2013

Het Univé-toernooi in Hoogeveen is inmiddels een vast onderdeel op de nationale schaakkalender met een respectabele eigen geschiedenis. Het werd dit jaar voor de zeventiende keer gehouden. Aan het slot van het evenement zei de huidige sponsor verlenging met een jaar toe. Dat is in deze crisistijd al een hele opluchting.
Het begon in 1997 als het VAM-toernooi en werd later het Essent-toernooi en heet sinds enkele jaren het Univé-toernooi. Ik ben er vele jaren te gast geweest, maar dit jaar is het er zeer tegen mijn zin weer niet van gekomen af te reizen naar Hoogeveen. Ik ben er dus niet zelf bij geweest, maar tegenwoordig zijn er voldoende middelen om een toernooi toch op de voet te volgen. Laat ik beginnen met het resultaat :

			So	Ad	Ke	We	Tot	TPR
1. GM Wesley So	Fil	2706	xx	rr	1r	11	4,5	2877
2/3. GM Michael Adams	Eng	2753	rr	xx	0r	1r	3	2609
GM Robin van Kampen	Ned	2607	0r	1r	xx	rr	3	2717
4. GM Loek van Wely	Ned	2693	00	0r	rr	xx	1,5	2496

Vroeger had het toernooi een vaste formule. Het deelnemersveld moest bestaan uit een oud-wereldkampioen, de sterkste schaakster van de wereld, de jeugdwereldkampioen en de beste Nederlander van dat moment. Het was een idee van Lex Jongsma, dat zeker in het begin steevast een mooi deelnemersveld opleverde, maar er kwam natuurlijk een punt dat de oud-wereldkampioenen 'op' waren. Ze waren bijna allemaal al eens in Hoogeveen geweest, alleen Gary Kasparov niet (te duur) en bij de dames was de spoeling wel heel erg dun, want Judit Polgar bleef jaar in jaar uit de sterkste vrouw. Dus moest er een andere invulling gevonden. Dat werd ietwat oneerbiedig 'Jong tegen Oud' met voor 'Oud' Michael Adams (1971) en Loek van Wely (1972) en voor 'Jong' Wesley So (1993) en Robin van Kampen (1994).
Voor velen was de overtuigende overwinning van So een verrassing, maar vier jaar geleden maakte hij al indruk in de C-groep van het Corus-toernooi 2010 in Wijk aan Zee, die hij won. Hij was toen net zestien en had al een rating van 2673 achter zijn naam staan. Twee jaar later werd hij in de B-groep van hetzelfde toernooi gedeeld vierde met de Chinees Le Quang Lien met 7,5 uit 13, achter de gedeelde winnaars Luke McShane (Eng) en de Tsjech David Navarra (8,5) en 3. de Rus Zahar Efimenko (8). Zo verrassend was het dus niet. Ik leerde Wesley toen in de perskamer kennen als een kleine, bescheiden jongeman, die heel plezierig in de omgang was.
Ik ben een paar keer op de Filippijnen geweest, voor het eerst in 1978 voor de WK-match tussen titelverdediger Anatoli Karpov en uitdager Viktor Korchnoi in Baguio City (6-5 na een krankzinnig scoreverloop : 5-0, 5-5, 6-5) en later nog een keer in 1980 en kende zijn landgenoten de grootmeesters Eugenio Torre en Rosendo Balinas redelijk goed, om niet te spreken van de toenmalige FIDE-president Florencio Campomanes, met wie ik een paar onplezierige aanvaringen gehad heb. Er valt veel kwaads over Campomanes te vertellen - hij belandde er zelfs voor in de cel -, maar voor het schaken op de Filippijnen heeft hij ontegenzeggelijk ook veel goeds gedaan.
Er kwam in 1976 een Interzonaal toernooi naar de hoofdstad Manilla (1. Henrique Mecking (Bra), 2/3. Lev Poloegajevsky (Sov) en Vlastimil Hort (Tsj)), toen de match in Baguio City, daarna nog een interzonaal toernooi in 1990, waar voor het eerst volgens het Zwitserse systeem gespeeld werd (1/2. Boris Gelfand (Isr), Vassily Ivanchuk (Oek), 3/4. Viswanathan

Anand, Nigel Short (Eng) en als klap op de vuurpijl een heuse Olympiade in 1992. Die toernooien waren in hoge mate het werk van Campomanes. Toen die in 1995 min of meer gedwongen aftrad om plaats te maken voor de huidige presidnet, Kirsan Ilyumzhinov, zakte het Filippijnse schaak in als een slappe pudding en belandde het in een diepe crisis. Ik ben het wel altijd blijven volgen, want het land en vooral het vrouwelijke deel van de bevolking mocht en mag zich verheugen in mijn warme sympathie.
Wesley, die perfect Engels spreekt, was nog niet geboren in het jaar van de Filippijnse Olympiade, maar hij vond het fijn om met iemand te praten, die iets wist van de situatie in zijn land. Ik was zelfs aanwezig geweest bij het Filippijns kampioenschap van 1980 in Quezon City, de tweelingstad van Manilla, en dat vond hij speciaal. Er was niet veel veranderd, vertelde hij. Het spelpeil was wel hoger, maar nieuwe grootmeesters waren er niet bij gekomen. Het was nog steeds niet gemakkelijk om aan uitnodigingen voor belangrijke toernooien in Europa te komen.
Corus 2010 was zijn eerste belangrijke toernooi in het westen. Eigen trainers had hij niet. Hij was vrijwel geheel zelfstandig opgeklommen tot het grootmeestersgilde en had inmiddels een respectabel rating opgebouwd, vooral dankzij handig gebruik van de computer (Fritz). Vorig jaar kwam hij de Top 100 binnen op de 92-ste plaats en stond er 2655 achter zijn naam. Op de ranglijst van 1 oktober 2012 was hij geklommen tot de 74-ste plaats, met weer een geringe winst (2677). Sindsdien passeerde hij de 2700-grens en daarmee kwam hij de Top-50 binnen. Zo verrassend was zijn zege in Hoogeveen dus niet. Hij behoort met Fabiano Caruana (Ita), Anish Giri (Ned) en Liren Ding (Chi) tot de sterksten van zijn generatie.
In de eerste ronde won hij van Mickey Adams, zijn op papier belangrijkste concurrent, en daarmee zette hij de toon voor het toernooi, waar hij zijn ogen uitgekeken zal hebben : zijn groep speelde in de trouwzaal van het stadhuis van Hoogeveen en dat is één van de charmes van het toernooi. De Open groep speelt in de Burgerzaal en de amateurs in de Raadszaal.
Ik heb die ambiance in vorige jaren al eens in deze rubriek beschreven. Het toernooi in Hoogeveen is iets heel speciaals. Bijna het hele ambtelijke leven in het Raadhuis wordt er een week voor plat gelegd. Ambtenaren lopen op hun tenen om maar geen gerucht te maken en dat op zich is al een geinig gezicht.
Wesley deed wat hij moest doen en was na de vijfde ronde al zeker van de overwinning. Hij speelde iedereen op minimaal anderhalve punt en boekte de mooiste toernooioverwinning uit zijn nog korte loopbaan. Michael Adams en Robin van Kampen maakten vijftig procent (3), terwijl ons oud-clublid Loek van Wely met 1,5 punt dit keer de Kop van Jut was. Hij was volkomen uit vorm.
Zoals gezegd, ben ik er dit jaar niet zelf bij geweest, maar ik heb wel veel moois meegekregen. De Open groep werd na een zeer spannende en bepaald niet foutloze laatste partij gewonnen door de Israelische grootmeester Maxim Rodshtein (7,5) voor 2/3. Erwin l'Ami en de inmiddels voor Spanje uitkomende grootmeester Viktor Moskalenko, maar nog belangrijker was de gedeelde vierde plaats van GM Stewart Haslinger (Eng), Etienne Goudriaan en ons clublid Luuk van Kooten (6,5). Voor Etienne was het zijn derde en beslissende meesterresultaat. Zijn benoeming tot IM is nu een hamerstuk. De score van ons clublid Luuk van Kooten was net niet voloende voor een IM-norm, maar hij zat er dichtbij.
Nog mooier nieuws kwam er van het Griekse eiland Rhodos, waar het Europees kampioenschap voor clubteams werd gehouden. Twee keer werd dat in Nederland georganiseerd, in 1988 in Rotterdam (1. CSKA/Moskou) en in 1993 in Hilversum (1. Lyon) en beide keren was ik erbij. Dat waren buitengewoon boeiende weekeinden, maar bij het vanuit Nederlands standpunt bekeken hoogtepunt, Belgrado (Joe) 1998, was ik er helaas niet

bij. Toen werd Panfox/Breda Europees clubkampioen.
Ik ga hier wat dieper op in, omdat onze eigen club één keer een belangrijke rol in de Europa Cup gespeeld heeft en ik vermoed, dat de meeste leden daar niet bij waren of het zich niet meer kunnen herinneren. Het is inmiddels ook bijna dertig jaar geleden.
Vandaar dit geheugen steuntje : onze club werd in het seizoen 1983-1984 met overmacht nationaal kampioen, met vijf punten meer dan nummer twee. Het team bestond uit Peter Scheeren, Frans Kuijpers, Frans Cuijpers, Rudy Douven, Gerard Welling, Johan van Mil, Jan Voormans, Hein-Piet van der Spek, Hans Bosscher, René Moonen, Herman Grooten, Peter Egmond, Ludo Tolhuizen, Rob van Helvoort en Will Verreck. (Zeven van hen werden IM) Het jaar erop werden we tweede achter Volmac/Rotterdam.
Het toernooi om de Europa Cup voor clubteams werd toen eens in de twee jaar gehouden. Op grond van het overall resultaat van de laatste twee jaren en duchtig lobbywerk van Cees Versteeg mocht ESV het in Europa proberen. In de eerste ronde wonnen we uit in de Roemeense hoofdstad Boekarest van IT met 5-7. Daarna kregen we Vulca/Barcelona op bezoek. Het werd 6-6, maar op grond van de toen geldende tiebreakregel mochten we door. We zaten bij de laatste acht van Europa ! Maar toen kwam CSKA/Moskou naar Eindhoven en was het snel einde verhaal (3,5-8,5).
Ik vermeld dit vooral voor de jongere leden, want het is lang geleden. Toen waren we echt goed ! Het was het absolute hoogtepunt uit onze clubgeschiedenis. Ik heb er later bij het 90-jarig jubileum het boek 'Het Sterrenteam' (135 pagina's) over geschreven en dat kan ik belangstellenden nog wel leveren voor 10 euro. Eigenlijk moet ieder clublid dat in de kast hebben staan.
Sindsdien werden de regels versoepeld. De clubs hoefden geen nationaal kampioen meer te zijn, uitkomen in de hoofdklasse was voldoende. Dit jaar namen er drie Nederlandse clubs deel aan het Europees kampioenschap in het 'Palace'-hotel in Rhodos-stad : En Passant uit Bunschoten/Spakenburg, Accress uit Apeldoorn en Voerendaal uit Voerendaal. Ze speelden geen rol in de strijd om de titel.
Die ging verrassend naar Novi Bor (Tsj) voor 2. Malatsjike (Rus). Huizenhoog favoriet was Socar, gesponsord door het gelijknamige staatsoliebedrijf van Azerbeidzjan, dat 'onze' Anish Giri voor het zesde (!) bord had aangetrokken achter de kanonnen Fabiano Caruana (Ita), Vesselin Topalov (Bul), Gata Kamsky (VS), Shachtiar Mamedjarov (Rus) en Wang Hao (Chi), een ijzer sterk team, maar geld is niet alles. De ploeg struikelde in de voorlaatste ronde over Novy Bor met David Navarra (Tsj), Radoslaw Wojtaszek (Pol) en Viktor Laznicka (Tsj) aan de topborden.
En Passant en Accress werden gedeeld 22-ste. Voerendaal eindigde nog verder in de achterhoede. En toch was er succes, zij het uit volkomen onverwachte hoek, namelijk van de Zaankanter Manuel Bosboom, die op zijn 'oude dag' (hij is 50), spelend voor 'En Passant' uit Bunschoten/Spakenburg, een heus grootmeesterresultaat liet aantekenen. En dat op zijn vijftigste ! Hij scoorde 5 uit 7. In de eerste ronde verloor hij, maar daarna liet hij 5 uit 6 tegen louter grootmeesters aantekenen. Fantastisch !
Het Griekse eiland Rhodos ken ik toevallig heel goed, omdat ik er veel research gedaan heb voor mijn roman 'De Homerianen', maar een schaaktoernooi van enig belang had ik er niet zo gauw verwacht. Het is vooral een eiland voor vakantiegangers met fraaie strandjes en een historisch centrum met een verleden van Maltezer ridders. Daar verwacht je geen schaaktoernooi van dat kaliber.
Ik leerde Manuel (Maan voor initimi) al ruim dertig jaar geleden kennen als een buitengewoon aimabel mens en een verwoestend vluggeraar, die zelfs wereldkampioen Gary Kasparov wel eens aan zijn rapier geregen heeft. Hij kwam vroeger wel eens bij mij thuis om

bij de legendarische ‘Leemkuilenavondjes’ te zijn en dan bleef hij slapen. Ik had dat liever bij hem thuis gedaan, want hij woonde met zijn broer David in één van de beroemde molens aan de Zaanse Schans, maar daar is het nooit van gekomen.
Maan was en is een heel sterke meester, maar geen studiebol. Hij plaatste zich twee keer voor het Nederlands kampioenschap. Aan talent ontbrak het hem niet, maar hij was teveel een levensgenieter om meer dan meester te worden, te lui ook. En nu, op zijn vijftigste, maakt hij opeens een heus grootmeesterresultaat. Prachtig vind ik dat.
De Israelische Amsterdammer Yochanan Afek heeft dat ook eens gepresteerd bij een toernooi in Parijs, maar tot op heden zonder vervolg. Ik hoop dat Maan de titel alsnog binnenhaalt, maar het zal niet gemakkelijk zijn.

Jules Welling